

Pozatechniczne kompetencje absolwenta Politechniki Warszawskiej i ich związek z kształceniem językowym

Lucyna Skwarko, Anna Wojtaś

Dyplom szkoły wyższej coraz rzadziej jest dzisiaj gwarancją zdobycia dobrej pracy. Ważna jest renoma uczelni, jakość kształcenia, a nade wszystko dobre przygotowanie absolwentów do wejścia na rynek pracy. Na studiach technicznych oprócz kompetencji inżynierskich niezwykle istotne stały się też inne: skuteczna komunikacja i znajomość języka obcego (czy nawet kilku języków obcych), przygotowanie do uczenia się przez całe życie i do pracy w zespole oraz do podejmowania pracy w różnych środowiskach.

Politechnika Warszawska dostosowuje się do tych wymagań, m.in. poprzez powołanie do życia rektorskiego zespołu ds. innowacyjnych form kształcenia, który wdraża nowe sposoby nauczania, np. kształcenie problemowe czy kształcenie przez projekt, wspiera też wykorzystywanie nowych technologii w nauczaniu. Niezmiernie istotna jest również współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym mająca na celu poznanie potrzeb pracodawców. Ta współpraca odbywa się na poziomie uczelnianym oraz wydziałowym. Studenci biorą udział w realizacji różnych projektów i odbywają praktyki w firmach, które mogą się stać ich przyszłym miejscem pracy. Studium Języków Obcych (SJO), jako jednostka kształcąca studentów wszystkich wydziałów, nie może pozostać obojętne wobec zachodzących zmian. Studenci przychodzą na uczelnię z coraz lepszą znajomością języka obcego (przede wszystkim angielskiego), można więc sobie postawić za cel nauczenie ich języka specjalistycznego, co pozwoli na korzystanie z obcojęzycznej literatury fachowej oraz na podjęcie pracy w firmach międzynarodowych. Aby to było możliwe, SJO bacznie śledzi zmieniające się wymagania stawiane przez pracodawców.

Źródłem wiedzy na ten temat są m.in. badania pracodawców i ofert pracy zrealizowane w ramach V edycji projektu *Bilans kapitału ludzkiego*, przeprowadzone przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w 2015 r.¹, a odnoszące się do lat 2010-2014. Ogólne wymagania pracodawców, takie jak m.in.: wykształcenie, doświadczenie, zawód wyuczony czy płeć, nie zmieniały się w tych latach w sposób istotny, jednak można stwierdzić, iż w 2014 r. na czoło wysuwają się doświadczenie, wykształcenie oraz znajomość języka obcego.

Te wymagania znajdują odbicie w ofertach pracy². Poza określeniem zawodu poszukiwanego pracownika w roku 2014 ważne były kompetencje (72 proc.), poziom wykształcenia (62 proc.), kwalifikacje i doświadczenie (po 60 proc.), znajomość języków obcych (21 proc.).

Przez określenie *kompetencje* rozumiane są: samoorganizacja, kompetencje zawodowe, interpersonalne, kognitywne i języ-

¹ Ogólne wymagania pracodawców poszukujących pracowników wobec kandydatów (2015) BKL – Badanie Pracodawców 2010-2014. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.

² Ogólne wymagania wobec poszukiwanych pracowników formułowane w ofertach pracy przez pracodawców w latach 2010-2013 (2015) BKL – Badanie Pracodawców 2010-2014. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.

kowe, które – jak pokazuje badanie pracodawców BKL³ – od kilku lat pozostają na tym samym, dość wysokim poziomie.

Projekt Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości objął także badania kompetencji brakujących u aktualnie zatrudnionych pracowników⁴. Wśród najczęściej wymienianych pojawiają się właśnie wspomniane kompetencje zawodowe, samoorganizacyjne, interpersonalne, biurowe i językowe. Jak widać, przeważają tzw. kompetencje miękkie, które w związku z tym powinny być lepiej rozwijane podczas studiów.

Podobne badania przeprowadza regularnie Biuro Karier Politechniki Warszawskiej. Jest to badanie losów zawodowych i edukacyjnych absolwentów, a głównym jego celem jest ocena dostosowania programu kształcenia do potrzeb rynku pracy. Wyniki badania są corocznie prezentowane w raporcie *Monitoring karier zawodowych absolwentów Politechniki Warszawskiej*. W Tabeli 1. przedstawiono wyniki badania z *Raportu 2014*. Badanie zostało zrealizowane w okresie luty 2014 – kwiecień 2014 w ramach współpracy Biura Karier PW oraz Sekcji Wspierania Badań Społecznych Biura Rozwoju i Projektów Strategicznych PW.

Tabela 1.
Wyniki badania

W badaniu wzięło udział 1278 absolwentów z 19 wydziałów i jednego kolegium Politechniki Warszawskiej, a wyniki zostały przedstawione z podziałem na rodzaj zatrudnienia absolwentów. Oceniali oni poziom rozwinięcia poszczególnych kompetencji w skali 1 do 6.

Jak widać, najwyżej oceniają swoje kompetencje osoby samozatrudnione. Niemniej jednak, niezależnie od formy zatrudnienia, najlepiej jest oceniany stopień opanowania takich kompetencji, jak: analityczne myślenie, umiejętność pracy w zespole, komunikatywność, otwartość na zmiany, umiejętność przyswajania wiedzy, samorozwój. Nieco niżej oceniana, jest umiejętność posługiwania się językiem obcym, co pokazuje, że cały czas istnieje potrzeba dbałości o rozwój kompetencji językowych studentów uczelni technicznej.

³ Ogólne wymagania kompetencyjne zgłaszane przez pracodawców szukających pracowników w latach 2010-2014 (2015) BKL – Badanie Pracodawców 2010-2014. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.

⁴ Kompetencje brakujące u aktualnie zatrudnionych pracowników. (2015) BKL – Badanie Pracodawców 2010-2014. Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości.

Badanie satysfakcji absolwentów Politechniki Warszawskiej przeprowadzane przez Studium Języków Obcych

W badaniu pytamy o to, jakich języków absolwent uczył się podczas studiów na Politechnice Warszawskiej, czy uczestniczył w zajęciach języka specjalistycznego, jak ocenia swoje umiejętności językowe, pytamy też o kontakty z obco-krajowcami w trakcie pracy zawodowej i o to, jak znajomość języka obcego wpływa na przebieg kariery zawodowej. Poniżej prezentujemy wyniki ankiety, przeprowadzonej w 2015 r. na grupie 21 absolwentów.

Wykresy 1-4.
Wyniki badania satysfakcji absolwentów PW

Prezentowane powyżej wyniki obu badań utwierdzają w przekonaniu, że staranne kształtowanie umiejętności językowych studentów powinno być jednym z priorytetów uczelni technicznej. Dotyczy to zarówno pierwszego języka obcego, który powinien być opanowany jak najbardziej gruntownie, jak i nauczania kolejnych (drugiego, trzeciego itd.) języków obcych, których znajomość, mimo że najczęściej na niższym poziomie, może stanowić dodatkowy atut w karierze zawodowej. Ponadto w świetle przeprowadzonych badań działalność Studium Języków Obcych jako jednostki międzywydziałowej i „nietechnicznej” powinna nabierać nowego wymiaru poprzez integrowanie z zajęciami językowymi innych pożądanych w pracy zawodowej elementów. To właśnie m.in. na zajęciach językowych studenci wypracowują umiejętność komunikowania się w języku obcym, pracują w zespole, poznają inne kultury, poznają techniki uczenia się języka obcego, wykonują prezentacje w języku obcym oraz nabywają wiedzę pozatechniczną. W ten sposób Studium Języków Obcych przestaje być jednostką *stricte* językową. Oprócz zwykłych lektoratów SJO oferuje studentom zajęcia kulturoznawcze, uczy języka akademickiego (sztuka prezentacji, robienie notatek), organizuje spotkania klubów filmowych (kino hiszpańskie, francuskie, włoskie oraz planowane brytyjskie i amerykańskie), prowadzi warsztaty translatoryczne i przede wszystkim lektoraty języka specjalistycznego technicznego.

Aby jak najlepiej dostosować ofertę do potrzeb studentów w kontekście późniejszego zatrudnienia, Studium Języków Obcych Politechniki Warszawskiej prowadzi ankietę wśród absolwentów, którzy mogą się wypowiedzieć na temat ich odczuć co do przydatności tego, czego nauczyli się na zajęciach

języków obcych, a także badania potrzeb potencjalnych pracodawców w odniesieniu do znajomości języków obcych.

Studium Języków Obcych od kilku lat prowadzi także ankietę wśród potencjalnych pracodawców absolwentów Politechniki Warszawskiej. Są to firmy, które biorą udział w Inżynierskich Targach Pracy organizowanych dorocznie na naszej uczelni.

Wyniki ankiety 2014

W ankiecie SJO w roku 2014 wzięły udział 24 firmy obecne na Inżynierskich Targach Pracy na Politechnice Warszawskiej. Jest to najlepsza droga dotarcia do firm. Ankiety wysyłane przez Studium Języków Obcych pocztą pozostały bez odpowiedzi. Pokazuje to chyba jeszcze małą świadomość pracodawców na temat możliwości realnego wpływania na profil absolwenta szkoły wyższej.

Udzielone odpowiedzi dały następujący obraz: dla wszystkich firm znajomość języka obcego była ważnym kryterium przy rekrutacji pracowników, przy czym najbardziej pożądanym językiem był angielski, chociaż pojawiły się też języki niemiecki, rosyjski, francuski i hiszpański.

Kompetencje językowe absolwentów Politechniki Warszawskiej są oceniane dość wysoko. Średnia ocena dla języka ogólnego wyniosła 4,3 (na skali od 2,5 do 5, gdzie 2,5 oznacza słabą znajomość, a 5 oznacza bardzo dobrą znajomość języka obcego); ocena znajomości języka fachowego wyniosła 3,5.

Poniższe diagramy pokazują najbardziej potrzebne umiejętności językowe pracowników.

Diagramy 1.

Oczekiwania pracodawców wobec kompetencji językowych absolwentów PW

Wyniki ankiety pokazują wyraźnie, że oczekiwania pracodawców wobec kompetencji językowych absolwentów politechniki nie są związane z ogólną znajomością języka, ale koncentrują się raczej na konkretnych umiejętnościach. Ponieważ ankieta została przeprowadzona po raz trzeci i za każdym razem wynik był podobny, SJO wprowadziło szereg zmian w programach nauczania, jak również w egzaminie językowym, który jest obowiązkowy dla wszystkich studentów. Egzamin bazuje przede wszystkim na słownictwie technicznym, sprawdza umiejętność analitycznego myślenia (porządkowanie kolejności fragmentów tekstu, uzupełnianie tekstu brakującymi słowami lub wyrażeniami), rozumienia ze słuchu, a także pisanie notatek, sprawozdań, opis diagramów i statystyk. Zdecydowaną zmianą

jest jednak nastawienie SJO PW na nauczanie specjalistycznego języka technicznego. Studium oferuje w każdym semestrze ponad 100 lektoratów języka specjalistycznego dla studentów studiów I stopnia, przeznaczonych dla konkretnych wydziałów PW, a nawet dla różnych kierunków studiów. Cieszą się one niesłabnącym zainteresowaniem studentów. W coraz większym stopniu SJO prowadzi też zajęcia dla studentów studiów II stopnia. Jest to język wyłącznie specjalistyczny na poziomie B2+ oferowany oddzielnie dla każdego wydziału. Wobec rozwijającego się procesu internacjonalizacji uczelni SJO zauważa również potrzebę prowadzenia zajęć dla słuchaczy studiów III stopnia oraz pracowników dydaktyczno-naukowych w zakresie metodyki nauczania w języku obcym oraz słownictwa związanego z zaliczaniem i prowadzeniem zajęć. Jednak przekonanie władz wydziałów co do tej potrzeby nie jest silne. Wobec niedoborów finansowych tego typu wydatki schodzą na dalszy plan, chociaż trzeba przyznać, że potrzeba organizowania takich zajęć została już zauważona i obecnie są one prowadzone na jednym wydziale, a w październiku 2015 r. rozpoczną się na kolejnym.

Politechnika Warszawska od lat zajmuje czołową pozycję w rankingu szkół wyższych w Polsce. Od dwóch lat jest uczelnią techniczną najwyżej ocenianą przez pracodawców. Dowodzi to, że podejmowane działania przynoszą skutek: absolwenci PW są coraz lepiej wykształceni i w coraz większym stopniu odpowiadają na zapotrzebowanie pracodawców. Studium Języków Obcych odgrywa na uczelni ważną rolę i jest jednostką coraz wyżej ocenianą i docenianą. Podczas organizacji i prowadzenia zajęć SJO napotyka jednak jeden niezmiernie istotny problem związany z porównywalnością i uznawalnością uzyskanych efektów kształcenia. W zajęciach dla studentów studiów II i III stopnia uczestniczą nie tylko absolwenci Politechniki Warszawskiej. Teoretycznie wszyscy powinni wykazywać się znajomością języka na poziomie B2, ponieważ taki poziom jest wymagany do ukończenia studiów I stopnia w Polsce. Niestety często okazuje się, że poziom B2 nie dla wszystkich oznacza to samo, różny jest sposób walidacji tego poziomu na różnych uczelniach. Mało tego, poziomu B2 nie osiągają czasem nawet słuchacze studiów III stopnia. Ta sytuacja pogorszy się zapewne w wyniku przyjętego *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r., w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora*. Daje ono kandydatowi możliwość przedłożenia na początku studiów doktoranckich jednego

z certyfikatów wymienionych w załączniku do rozporządzenia, co skutkuje tym, że doktorant jest zwolniony z egzaminu doktorskiego z języka nowożytnego przeprowadzanego przed przyjęciem rozprawy doktorskiej. Takie rozwiązanie nie budziłoby kontrowersji, gdyby nie fakt, iż wspomniany wykaz certyfikatów jest rejestrem sporządzonym przez Prezesa Rady Ministrów na potrzeby zatrudniania w służbie cywilnej i obejmuje certyfikaty poświadczające znajomość języka nowożytnego już na poziomie B2, ale są to wyłącznie certyfikaty poświadczające znajomość języka ogólnego. Tymczasem samo ministerstwo określiło wzorcowe efekty kształcenia (MNiSW 2011), w których dla studiów I stopnia przyjęto poziom B2, dla II stopnia B2+ (gdzie plus obejmuje język specjalistyczny), w związku z czym dla III stopnia powinien to być poziom C1, na uczelni technicznej – język specjalistyczny. Na Politechnice Warszawskiej podczas egzaminu doktorskiego z języka obcego doktorant wykazuje się znajomością słownictwa związanego bezpośrednio z jego dziedziną, ma okazję przedstawić swoją pracę doktorską, musi się też wykazać umiejętnością czytania i rozumienia tekstów technicznych w języku obcym. Podczas studiów doktoranckich ma więc motywację, aby uczestniczyć w zajęciach z języka obcego, rozwijać swoje kompetencje i umiejętności w tej dziedzinie, a nie zadowala się zdobytym kiedyś certyfikatem. Rozwijanie kompetencji językowych oraz tzw. miękkich, kształconych podczas zajęć z języków obcych (prezentacje, autoprezentacja, praca w grupie, negocjacje itp.), jest niezmiernie ważne dla osób, które docelowo same będą prowadzić badania naukowe, uczestniczyć w konferencjach, współpracować z ośrodkami akademickimi za granicą czy wreszcie kształcić przyszłe pokolenia inżynierów.

Ponieważ wykorzystywanie przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego wykazu certyfikatów poświadczających znajomość języka nowożytnego, przygotowanego na zupełnie inne potrzeby, coraz częściej staje się kłopotliwe, Studium Języków Obcych PW wielokrotnie formułowało potrzebę stworzenia wykazu certyfikatów uznawanych na potrzeby szkolnictwa wyższego, który objąłby także egzaminy przeprowadzane na uczelniach polskich (także technicznych, przyrodniczych, ekonomicznych, a nie tylko, tak jak obecnie, egzaminy komercyjne oraz egzamin uniwersytecki). Przy ministerstwie mógłby powstać zespół ds. certyfikacji, który zająłby się walidacją prowadzonych egzaminów i szeroko pojętą uznawalnością.

Jest to w tej chwili ważny problem, zwłaszcza w kontekście uznawania kwalifikacji zdobytych poza formalnym systemem

kształcenia – ten problem wymaga rozwiązania całościowego, nie można pozostawić go do rozwiązania w poszczególnych ośrodkach akademickich. Jako Studium Języków Obcych dysponujące niezwykle precyzyjnymi procedurami nauczania, oceniania i egzaminowania, oferujące bardzo szeroką gamę zajęć z języka specjalistycznego i posiadające bogate doświadczenie w nauczaniu tego języka oraz uzyskujące bardzo dobre oceny pracodawców (por. Skomra 2013), jesteśmy w stanie wziąć udział w tworzeniu nowej listy uznawanych certyfikatów, a także współpracować z władzami w kwestii profilu znajomości języka obcego/języków obcych absolwentów szkół wyższych.

Zmieniająca się rzeczywistość, postęp techniczny oraz rozwój technologiczny stawiają przed uczelnią nowe wyzwania. Absolwent powinien zostać wyposażony w wiedzę techniczną, która pozwoli mu swobodnie się poruszać w swojej dziedzinie, ciągle doskonalić tę wiedzę oraz odpowiadać na zmieniające się potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego. Coraz częściej w pracy wymagane są tzw. kompetencje miękkie, które w znacznym stopniu są kształcone na zajęciach nietechnicznych, np. na zajęciach języków obcych. Tak właśnie Studium Języków Obcych rozumie swoją rolę – poprzez nauczanie języka, niejako przy okazji, wpajamy studentom istotne umiejętności, których nie mają oni okazji nabyć na zajęciach z przedmiotów ścisłych.

Bibliografia

- MNiSW (2011) *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 4 listopada 2011 r. w sprawie wzorcowych efektów kształcenia*.
- Skomra, S. (2013) Chęć przyjąć 150 inżynierów z dobrym angielskim. Praca przy śmigłowcach. W: *Gazeta Wyborcza* [online] [dostęp 4.08.2015] <http://wyborcza.pl/1,75478,15132120,Chca_przyjac_150_inzynierow_z_dobrym_angielskim_Praca.html>.

Lucyna Skwarko

Absolwentka germanistyki na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz studiów podyplomowych: Interdyscyplinarnego Podyplomowego Studium Kształcenia Tłumaczy na UW i zarządzania na Wydziale Zarządzania UW. Tłumacz przysięgły języka niemieckiego. Od 2012 r. kierownik Studium Języków Obcych Politechniki Warszawskiej.

Anna Wojtas

Absolwentka anglistyki na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego. Zastępca kierownika Studium Języków Obcych Politechniki Warszawskiej. Członek Zespołu ds. Jakości Kształcenia oraz Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli działającego w SJO PW.